

Omgevingsvisie - opgavenotitie

Kwaliteiten en opgaven voor de gebiedsvisies

Oss: 92.000 inwoners, 23 kernen en 40.000 woningen, 40 km groene Maasoever en Herperduin. 'Dorp aan de rivier' Lith, vestingstadjes Ravenstein en Megen. 7.500 bedrijven, 43.000 werknemers, vernieuwende industrie, multimodaalontsloten met haven, A50-A59 en drie stations; van margarine, worst en pil tot agrifood en life sciences. ,Eigenzinnige regiostad, fair trade, kans voor talent; goed leven, werken en ontspannen: dat is Oss!

Doel van deze notitie

- Kaders helder
- Overzicht van opgaven
- Basis voor gebiedsvisies (toedeling van belangrijkste opgaven)
- Informatie over participatie

Inhoudsopgave

- Kaders: we beginnen met de belangrijkste punten uit de stukken die kaderstellend zijn voor ons als gemeente:
 - De NOVI (Nationale omgevingsvisie)
 - De POVI (provinciale omgevingsvisie)
 - Uitgangspunten vastgesteld door onze gemeenteraad
- Onze visie op de rol van de gemeente
- Participatie bij de ontwikkeling van de gebiedsvisies
- Het hoofdonderdeel: per gebied de kwaliteiten en de opgaven

NOVI

prioriteit klimaatadaptatie en energietransitie

1. Klimaatadaptatie en energietransitie:

1. Waterrobuust:

1. Ruimte voor waterveiligheidsmaatregelen
2. Duurzaam en efficiënt beheren en gebruiken van zoet water

2. Energie-infrastructuur geschikt voor duurzame energiebronnen

1. Grootschalige clustering van energieproductie
2. Zon PV op daken en gebouwen
3. Energiebesparing
4. warmteplannen

3. Waar mogelijk combineren van deze functies

NOVI prioriteit

duurzaam economisch groeipotentieel

1. Duurzaam economisch potentieel: Duurzaam, Circulair, Kennisintensief , Internationaal
2. Optimale (internationale) bereikbaarheid van steden en economische kerngebieden
3. Goed vestigingsklimaat
 1. Goede werklocaties
 2. Digitalisering
 3. Energie-intensieve industrie nabij opweklocaties
 4. Grootschalig logistiek nabij corridors

NOVI prioriteit

Sterke en gezonde steden en regio's

1. Geconcentreerde verstedelijking en behoud van grote open groene ruimten tussen steden= compacte verstedelijking
2. Samenhangende aanpak van wonen, werken, mobiliteit, gezondheid en leefomgevingskwaliteit
3. Bouwimpuls en stedelijke transformatie: woondeal (gebaseerd op regionale woonbehoefte)
4. Aansluiting op het groene gebied om de stad, natuurinclusief bouwen, klimaatbestendig, verbetering van luchtkwaliteit
5. Leefomgeving bevordert een actieve gezonde levensstijl en maatschappelijke participatie
6. Goed bereikbare steden , fietsen, OV, deelauto's
7. Oog voor erfgoed

NOVI prioriteit

Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijke gebied

1. Vitaal platteland om te werken, wonen en recreëren
2. In balans met natuurlijke systemen en ontwikkelingen
3. Gaat niet ten koste van landschappelijke kwaliteiten
4. Aandacht voor bodemkwaliteit:
 1. Voldoende boomaanplant
 2. stikstofdepositie verminderen
 3. biodiversiteit bevorderen
5. Vasthouden van water, beperken zon op land, omgaan met VABs
6. Duurzaam en vitaal landbouw- en voedselsysteem:
kringlooplandbouw
7. Versterken, beschermen of ontwikkelen van unieke
landschapskwaliteiten (en cultuurhistorische waarden):
natuurinclusief ontwerpen

NOVI prioriteit inzet in ontwikkelingen

1. Combineer duurzaam economisch groeipotentieel met andere opgaven
2. Sluit aan bij de kenmerken van het gebied
3. Voorkom afwenteling naar tijd en plaats

Brabantse omgevingsvisie

5 prioriteiten

- **Meerwaardecreatie:** Werken aan ontwikkelingen met meerwaarde voor onze leefomgeving én bijdragen aan sociale inclusiviteit, veiligheid, gezondheid en omgevingskwaliteit. Werken van uit de bedoeling
- **Technische en sociale waarden:** Duurzame economische innovaties dragen ook bij aan oplossingen van complexe maatschappelijke vraagstukken op het gebied van zorg, energie, klimaat en mobiliteit
- **Kwaliteit boven kwantiteit:** Economische groei is an sich geen doel. We gaan daarom voor 'anders en beter' in plaats van 'meer en verder'. Circulair boven lineair.
- **Steeds beter:** Landelijke normen gelden niet als maximaal haalbaar maar als minimaal voorwaardelijk.
- **Proactief en preventief ipv gevolgenbeperking en herstel:** we besteden ook aandacht aan toekomstige effecten

Brabantse omgevingsvisie

- Veiligheid, gezondheid en omgevingskwaliteit:
 - Grondwaterbescherming, bodemkwaliteit, wezenlijke provinciale aardkundig waardevolle gebieden beschermen, archeologie beschermen
 - Roadmap voor het landschap maken, natuurnetwerk, landschapsbeheer, Natura 2000
- Energietransitie:
 - Energieneutrale gebouwde omgeving
 - Terugdringen energieverbruik bij vervoer
 - Meervoudig en zorgvuldig ruimtegebruik
 - Geen afbreuk aan natuurwaarden
- Klimaatproof Brabant:
 - Hittestress en wateroverlast in steden beperken
 - Klimaatbestendig en waterrobuust
 - Nieuwe teelten en teeltsystemen
- Slimme netwerkstad: Duurzame verstedelijking en Slimme en duurzame mobiliteit
- Concurrerende en duurzame economie: Innovatief en concurrerend, Circulair en digitaal

Uitgangspunten Gemeenteraad Oss

1. **Ruimte voor initiatief** : De leefomgeving is van de inwoners en zij geven die vorm. Als overheid geven we de ruimte, maar garanderen wel een basiskwaliteit en bewaken we de balans tussen de diverse belangen in de samenleving.
2. **Afweging bij complexe projecten**: We zullen vaker op de 'bedoeling' in plaats van beleidsregels afwegingen moeten maken. Belangrijke thema's/terreinen zijn daarbij in ieder geval veiligheid, gezondheid en duurzaamheid. In de omgevingsvisie bepalen we welke andere thema's we daarbij meenemen. We ontwikkelen een manier om afwegingen te maken en keuzes transparant te maken.
3. **Aard van de omgevingsvisie**: De omgevingsvisie wordt geen blauwdruk, maar een ontwikkelingsgericht document dat uitdaagt tot initiatieven en ruimte biedt aan ontwikkelingen. De omgevingsvisie is flexibel, maar biedt ook een afwegingskader waaraan nieuwe initiatieven getoetst kunnen worden.
4. **Rol van de gemeenteraad**: De rol van de gemeenteraad verandert. Omdat er meer ruimte bij de samenleving en bij het college komt, wil de gemeenteraad zijn kader stellende en controlerende rol versterken. Daarvoor ontwikkelen we zo nodig nieuw instrumentarium.

Identiteit van Oss

Oss ontwikkelt zich de komende jaren tot een middelgrote woon- en werkgemeente met omliggende dorpen richting 100.000 inwoners.

We profiteren van de aantrekkingskracht van wonen in een stad met aansprekende voorzieningen gecombineerd met een prachtig buitengebied.

Ondernemerschap en zorg voor elkaar gaan hand in hand.

We zijn goed ontsloten door het openbaar vervoer en de weg. Dat maakt ons aantrekkelijk voor onze eigen inwoners en zeker ook voor forenzen, die in de omliggende regio's en soms ver daarbuiten werken.

De zorg en aandacht voor elkaar speelt zich vooral af in de eigen sociale omgeving en voor wie dat ontoereikend is, vormt de gemeente een betrouwbare partner.

Ons bedrijfsleven is breed van aard en biedt werkgelegenheid van uitvoerend agrarisch- tot hightech banen.

Zowel de ruim 40 kilometer Maasoever, als Herperduin met alle variatie aan natuur, zorgen voor nabijheid van rust, recreatie en landschappelijke schoonheid.

Het beste van drie werelden: stad, de kernen en ons prachtige buitengebied.

Hoe stellen wij ons als overheid op?

Voorbeelden:

We hebben een opdracht, bv meer duurzame energie
We willen een resultaat bereiken, bv 600 woningen per jaar

Voorbeelden:

De gemeente voert beleid van provincie en rijk uit.
De gemeente handhaaft Europese milieunormen.
De gemeente is verantwoordelijk voor basisniveau veiligheid

We werken samen met andere partijen aan een gezamenlijke agenda. Bv meer werkgelegenheid, samenwerking met bedrijfsleven rond economische ontwikkeling, afspraken met woningbouwverenigingen

De samenleving heeft het initiatief en legt keuzes bij de gemeente neer. De gemeente ondersteunt, bijvoorbeeld inrichting van de straat, beheer van een natuurgebied

Verschillende rollen in fysieke domein

Ruimte bieden en ontwikkelingen tbv de maatschappelijke behoefte mogelijk maken (responsieve overheid)

Oss ziet de samenleving als eerste eigenaar van de fysieke leefomgeving. Inwoners en gebruikers van een gebied weten het beste wat nodig is, wat werkt, wat voorziet in de behoefte. In de gebiedsvisies (en straks in de omgevingsvisie) geven we aan welke mogelijkheden er zijn voor ontwikkelingen. Het is dan aan initiatiefnemers en inwoners om waar gewenst de ruimte te pakken en die ontwikkelingen te realiseren. Daarvoor is het nodig dat we in de visie niet onnodig mogelijkheden uitsluiten. Het kan dan ook dat we afhankelijk van de locatie meerdere ontwikkelmogelijkheden aangeven.

Samenwerken met partners (netwerkoverheid)

Waar we gezamenlijke opgaven zien met maatschappelijke partners werken we samen om samen de doelen te bereiken. Vaak is dit nodig omdat meerdere partijen nodig zijn om deze doelen te bereiken.

Maatschappelijke doelen bereiken (presterende overheid)

Soms is het nodig om vanuit een hoger belang (gemeentebreed of algemeen belang) of voor een goede ontwikkeling als gemeente bepaalde doelen te benoemen en te realiseren. Denk bv aan de woningbouwopgave of het realiseren van duurzame energie. Dan wachten we niet af of er initiatieven komen maar nemen we het voortouw om die doelen te realiseren.

Waarden beschermen waar nodig (rechtmatige overheid)

De overheid heeft ook de opdracht om belangrijke waarden te beschermen en te zorgen dat ook de toekomstige generatie nog fijn kan wonen en leven. De ruimte die we bieden wordt begrensd door de noodzaak van bescherming. Dat betekent dat we in de gebiedsvisies en omgevingsvisie grenzen stellen aan de mogelijkheden daar waar ze belangrijke waarden in gevaar brengen. In de visies benoemen we de waarden die we willen beschermen en wat dat betekent voor de (begrenzing van de) ruimte voor ontwikkeling.

Wat betekent deze rollen voor de gebiedsvisies?

- Visies gaan over de grote lijn, met als kader de NOVI en POVI en de gemeentelijke opgaven. Dat betekent dat we als gemeente een voorzet maken (mede op basis van informatie uit de samenleving) en vervolgens in gesprek gaan over mogelijke ontwikkelingsrichtingen (zie volgende sheet).
- De gemeenteraad beslist over de gebiedsvisies
- Als we de visies gaan uitwerken wordt de rol/stem van inwoners belangrijker naarmate we dichterbij hun directe leefomgeving komen.

Participatie* bij gebiedsvisies in 4 stappen

Enquête onder inwoners

Gemeentelijk beleid, input uit eerdere trajecten
en bekende opgaven leiden tot deze opgavennotitie

In gesprek met deskundigen/professionals en instellingen

Discussienotitie met keuzerichtingen op basis van input

In gesprek met inwoners in kernen en wijken**

Ontwerpgebiedsvisie

Ter inzagelegging - zienswijzen

- Nb het gaat hier om participatie bij het tot stand brengen van de gebiedsvisies, dus niet om het participatiekader waar een afzonderlijk voorstel voor komt.
- ** Opletten dat participatie verder gaat dan de belangen van "usual suspects"

Uitwerking inwonersenquête

We bevragen inwoners over hun beleving van de leefomgeving en wat ze daarin belangrijk vinden

We sluiten aan bij de enquête die het PON momenteel uitvoert onder Osse inwoners (over beleving woonomgeving, leefbaarheid, veiligheid enz.) en kijken welke aanvulling nodig is. Daarbij maken we gebruik van ons burgerpanel.

We werken dit onderdeel samen met O&S (team Onderzoek en Statistiek) verder uit

Uitwerking gesprek met inwoners in het buitengebied

De manier waarop we met inwoners en stakeholders in gesprek gaan verschilt per gebied. Dit wordt per gebied uitgewerkt in een participatieplan.

In het buitengebied wonen weinig mensen en spelen veel vragen met grote belangen die (technische) vakkennis vereisen. De nadruk ligt op het betrekken van stakeholders, deskundigen en geïnteresseerde inwoners.

We spitsen de participatie zoveel mogelijk toe op de opgaven en deelgebieden

Gesprek met inwoners in het stedelijk gebied

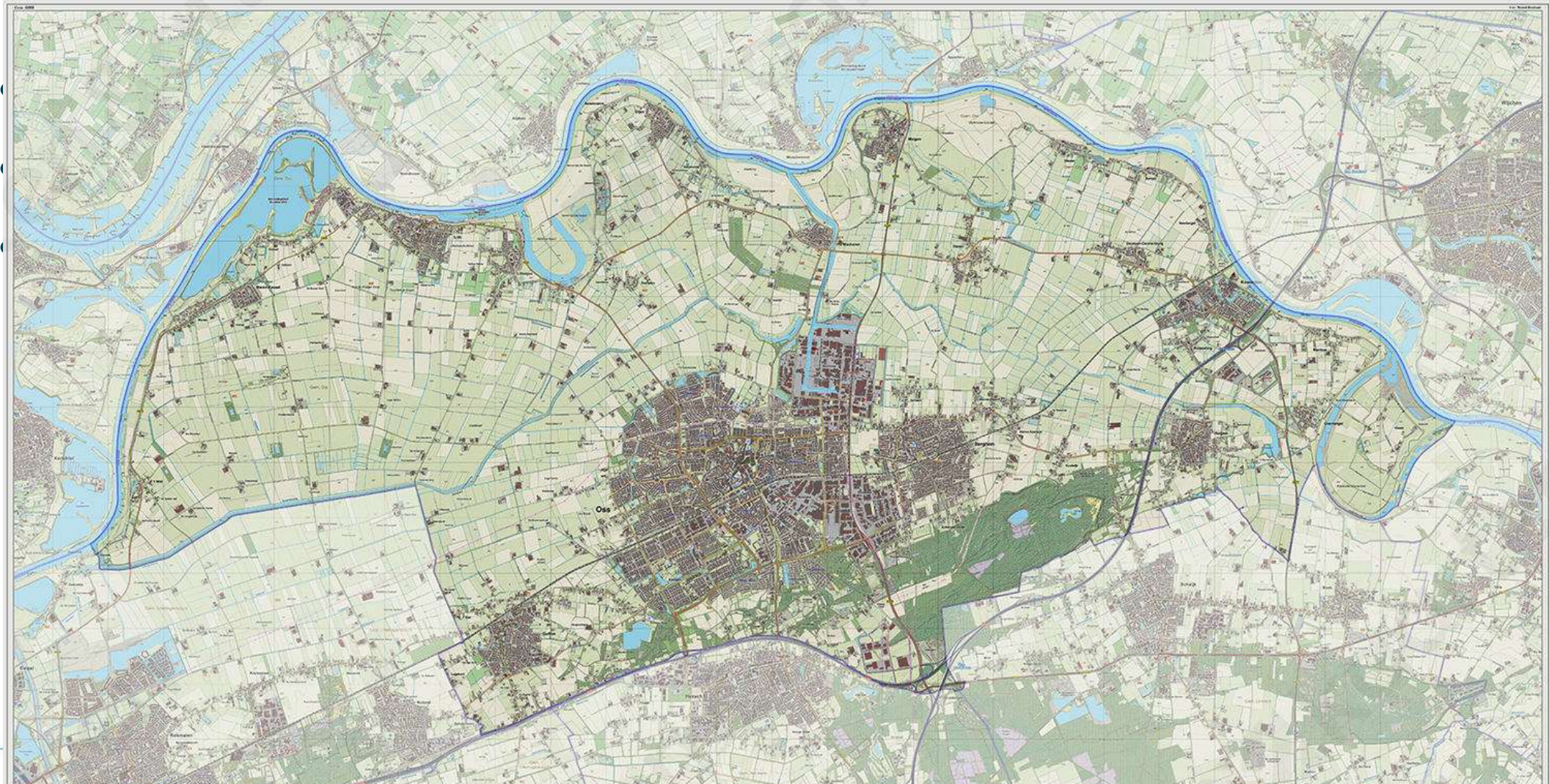
- In het stedelijk gebied zal het gesprek met inwoners vooral gaan over de woonwijken
- bij andere vraagstukken zal relatief meer nadruk liggen op het overleg met stakeholders
- In het stedelijk gebied relatief veel sprake van gemeentebrede belangen (centrum, werkgelegenheid, woningbouwlocaties enz.). Daarom wegen belangen van inwoners uit hele gemeente mee

Gesprek met inwoners in de kernen

- In de kernen spelen voornamelijk lokale belangen, inwoners bepalen de identiteit
- Daarom breder in gesprek met belanghebbenden en inwoners
- Maar ook de discussie:
 - Welke verantwoordelijkheid neem je zelf? (samenwerken als gemeente en inwoners)
 - Verandering is onvermijdelijk, niet alles kan behouden blijven. Maar wat is echt belangrijk? En wat heb je daar voor over?

Vraag: op welk niveau voeren we het gesprek? Per kern, per cluster, per soort kern (groot-klein)?

Ondertussen gaan we door met de invulling van de 3 gebieden

Drie gebieden met interne samenhang

- Het stedelijk gebied: de stedelijke concentratie langs de spoorlijn met de industriegebieden. Oss als centrum en Geffen en Ravenstein als flanken en als potentieel woonoverloopgebied van resp. 's-Hertogenbosch en Nijmegen. Kernwoord: dynamiek
- De stadjes en kernen: een lang lint van kernen in een cirkel om Oss heen, omsloten door groen en buitengebied, veelal met een relatie met de Maas; een brede diversiteit aan gemeenschappen met een eigen identiteit en cultuurhistorie; Kernwoorden: moderne leefbaarheid
- Het buitengebied: waar de ruimte overwegend niet gebruikt wordt voor wonen, maar voor landbouw, energieproductie, waterberging en natuur met bijbehorende ruimte voor toerisme en recreatie. Kernwoord: balans in dynamiek

Structuur van de beschrijvingen per gebied

- Hoofdlijn
 - Beschrijving van generieke kwaliteiten van het gebied
 - Opgaven
 - Vertaling van NOVI en POVI
 - Begroting, bestaand beleid
 - ambitie

Buitengebied

Het traject voor het buitengebied is al langer gaande. Recent is de gespreksnotitie buitengebied in de commissie aan de orde geweest.

We nemen hier de highlights op en verwijzen verder naar de gespreksnotitie.

Buitengebied: kwaliteiten

- De grote en goed te ervaren variatie aan gebieden is de basiskwaliteit
- De Maaszone met haar kleinschalige landschap met diverse functies en veel natuur en recreatiemogelijkheden
- De polders met hun open karakter, geschikt voor de landbouw
- Het dekzandgebied als groene long van Oss met bos en recreatie
- De duidelijke aanwezige verbinding tussen ondergrond, functie en landschap en erfgoed

NOVI prioriteiten voor het landelijk gebied

1. Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijke gebied
 1. Vitaal platteland om te werken, wonen en recreëren
 2. Landgebruik in balans met natuurlijke systemen
 3. Aandacht voor water- en bodemkwaliteit
 4. Biodiversiteit bevorderen
 5. Vasthouden van water, beperken zon op land, omgaan met VABs
 6. Duurzaam en vitaal landbouw- en voedselsysteem: kringlooplandbouw
 7. Versterken, beschermen of ontwikkelen van unieke landschapskwaliteiten (en cultuurhistorische waarden) en natuurinclusief ontwerpen
2. Klimaatadaptatie en energietransitie:
 1. Waterrobuust:
 1. Ruimte voor waterveiligheidsmaatregelen
 2. Duurzaam en efficiënt beheren en gebruiken van zoet water
 2. Energie-infrastructuur geschikt voor duurzame energiebonnen
 1. Grootschalige clustering van energieproductie
 2. Zon PV op daken en gebouwen
 3. Energiebesparing
 4. warmteplannen

Waar mogelijk combineren van deze functies

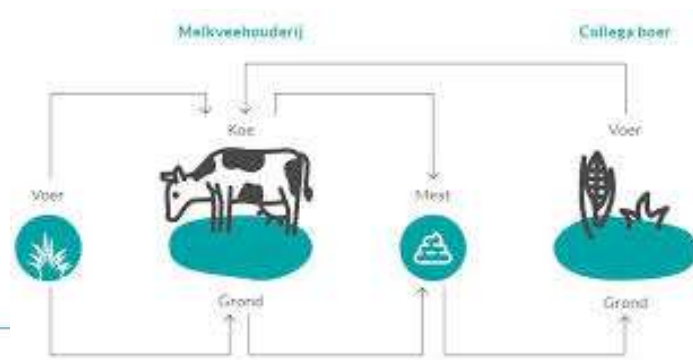
Buitengebied: opgaven

- *Water en bodem: een klimaatadaptief buitengebied met gezond bodem- en watersysteem*
 - hoe passen we ons buitengebied aan het veranderende klimaat (verdroging, waterbuffers, waterveiligheid, gezond water)
 - hoe combineren we dit met functies als landbouw, wonen en recreatie?
 - Hoe zorgen we er samen met eigenaren voor dat bodem en water gezonde levende systemen zijn?
- *Robuuste Natuur: versterken van biodiversiteit in combinatie met functies*
 - Hoe zorgen we voor een rijkere biodiversiteit?
 - Hoe kunnen we de functies in het buitengebied meer natuurinclusief maken?
 - Hoe gaan we om met de balans tussen natuur en recreatie in natuurgebieden?
- *Ruimte voor energie: we komen onze afspraken in het Klimaatakkoord na*
 - Welke aspecten zijn van belang bij de afweging van initiatieven voor opwekking van energie (zon en wind) in het buitengebied?
 - Welke vormen van duurzame energieopwekking na 2030 zijn mogelijk?
- *Vrije tijd en ruimte: we willen de recreatieve potentie verder ontwikkelen*
 - Waar en hoe bieden we ruimte aan recreatie en toerisme in het buitengebied?
 - Hoe maken we archeologie en cultuurhistorie beleefbaar?
 - Hoe kunnen we het buitengebied inzetten voor een gezonde levensstijl?

Buitengebied: opgaven

- *Prettig wonen en leven: behoud en versterking van de leefbaarheid aan de randen van kernen en stad en in het buitengebied*
 - Hoe zorgen we voor een balans tussen recreatief verkeer, landbouwverkeer en veilige en comfortabele wegen?
 - Hoe gaan we om met conflicterende belangen tussen agrariërs en inwoners van dorpen?
 - Welke kansen zijn er voor invulling van vrijkomende agrarische bebouwing?
- *Toekomstvaste landbouw: goed toekomstperspectief voor boeren in evenwicht met omgeving en natuurlijke systemen*
 - He kunnen we als gemeenschap bijdragen dat de waarden van de voedselproductie van de landbouw en van de samenleving dichter bij elkaar komen?
 - Hoe kunnen we voedselkringlopen en mestkringlopen sluiten en welke rol kan ons lokale niveau daarbij spelen?
 - Hoe bieden we ruimte aan verschillende vormen van agrarische bedrijvigheid? Welke vormen en waar?

Stedelijk gebied: kwaliteiten

1. Oss is centrum voor gemeente en directe ommeland: Goede culturele infrastructuur, breed palet aan sportfaciliteiten, Talentencampus.
2. 3 stations, aan de A59/A50 gelegen en verbonden met de Maas: goed ontsloten netwerkstad.
3. Complete woonomgeving.
4. Ruimte om woningen te bouwen.
5. Overloopgebied: Ravenstein-Nijmegen; Geffen-Den Bosch.
6. Oss is werkstad
7. Toplocatie Life Sciences mét MSD, Aspen en Pivot Park.
8. Multimodaal ontsloten bedrijventerrein (weg, water en spoor).
9. Groene stad.

Stedelijk gebied: kwaliteiten

Sterke en gezonde stad en regio, met een compacte bouwimpuls, aansluitend op het groen in en om de stad, klimaatrobuust en een gezonde levensstijl en maatschappelijke participatie bevorderend:

- **Oss is centrum voor gemeente en directe ommeland: Goede culturele infrastructuur, breed palet aan sportfaciliteiten, Talentencampus:** Binnen de gemeente Oss heeft de stad Oss een centrumfunctie. Hier zijn voorzieningen aanwezig waarvoor de massa in de eigen wijk of kern ontbreekt. Voorzieningen waarvan inwoners uit zowel de wijken, de dorpen of het buitengebied gebruik van (kunnen) maken. Denk dan aan de culturele instellingen zoals De Lievekamp, Groene Engel of aan het museum Jan Cunen. Denk aan het stadshart Oss, waar je naar toe kunt als je wilt winkelen in plaats van boodschappen of waar door de horecaconcentratie en evenementen altijd een gezellige sfeer hangt. Denk aan het middelbaar onderwijs, ROC De Leijgraaf en natuurlijk de Talentencampus Oss; nadat de basisschool is doorlopen volgen veel Osse jongeren in Oss hun vervolgonderwijs. Of denk aan het zorgplein op Park Zwanenberg en verpleeghuizen zoals De Wellen, De Ministershof en Looveld. Voor ouderen in de kleinere dorpen wordt het steeds lastiger om opvang te krijgen, op het moment dat hun zorgbehoefte sterk toeneemt. Denk tenslotte ook aan de vele banen op de verschillende bedrijventerreinen, in de winkelcentra en in de wijken van Oss; veel Ossenaars hebben werk in de stad Oss.
- **3 stations, aan de A59/A50 gelegen en verbonden met de Maas: goed ontsloten netwerkstad.** prima ontsloten via spoor, weg en water; een knooppunt van bedrijvigheid; wonen en werken zijn altijd hand in hand gegaan. Maken, verpakken, vervoeren. Ossenaars werken makkelijk elders en mensen van buiten bereiken Oss voortreffelijk.

Stedelijk gebied: kwaliteiten

Sterke en gezonde stad en regio:

- **Groene stad:** de stad is verrassend groen. Een veelheid aan parken, groenstroken, bomen, honden uitlaatplaatsen. Mogelijkheden voor wateropslag, een medicijn tegen hittestress, wandelmogelijkheden in de eigen omgeving. Voor inwoners met een kleine tuin of van een appartement is volop groene ruimte aanwezig. Aan de zuidoostkant directe toegang tot Herperduin.
- **Complete woonomgeving:** voldoende en betaalbare woningen is blijvend van belang. Maar gezien de economische ontwikkelingen is er ook behoefte aan woningen in het midden en hogere segment. Daarnaast inspelen op doelgroepen: huurappartementen, betaalbare huurwoningen, grondgebonden koopwoningen. En rekening houden met kleinere huishoudens, energiezuinig, klimaatbestendig. En verduurzaming en op termijn gasloos maken van de bestaande voorraad.
- **Ruimte om woningen te bouwen:** zowel binnen de stad als aan de randen van Oss zijn volop mogelijkheden om te bouwen. Herontwikkeling van verouderde bebouwing langs het spoor en op diverse plekken in de stad als grootschalige nieuwbouw aan de noordwest-kant van Oss. Er is veel ruimte om kwaliteit toe te voegen en er zijn door de combinatie van herstructurering en nieuwbouw kostendragers voorhanden. Vraag en potentie zijn beide aanwezig.
- **Overloopgebied: Ravenstein-Nijmegen; Geffen-Den Bosch:** door de ligging aan weg en spoor en de nabijheid van 2 grote steden ten westen en noordoosten kenmerkt het lint Geffen-Oss-Ravenstein (waarbij het bebouwingslint onderbroken wordt tussen Berghem en Ravenstein) zich als een aantrekkelijk alternatief voor Den Bosch en Nijmegen. Alle voorzieningen bij de hand, alle mogelijkheden voor wonen en creëren in de nabije omgeving, een schaalomvang die niet anoniem maakt, ruimte om te bouwen en uitstekende verbindingen. Een groene long die lucht en ruimte geeft en betaalbare huisvesting voor alle geledingen in de samenleving mogelijk maakt.

Stedelijk gebied: kwaliteiten

Duurzaam economisch potentieel, met goede werklocaties, optimale bereikbaarheid, circulair en kennis gedreven:

- **Oss is werkstad:** geen flauwekul, mouwen opstropen, met busjes 's ochtends vroeg naar de Randstad of elders om te werken in de bouw, electra. Maar ook in Oss: klein, groot, maken en vervoeren, fysiek en digitaal, uitvoerend en high tech. Vakmanschap dat een in Oss verankerd ROC nodig heeft en HBO-opleidingen. Ruimte voor nieuwe bedrijven is zo goed als op. Wachten is op Heesch West en nieuwe locaties. Zijn hard nodig, want vraag blijft onverminderd hoog. Naast aanpakken ruimte voor de vrije tijd. Een bloeiend verenigingsleven, sport aanbod, cultuur, evenementen, horeca. Mooi wonen en legio ontspanningsmogelijkheden in de directe omgeving om passief en actief mee te doen, zoals profvoetbal bij TOP Oss en het Golfbad.
- **Toplocatie Life Sciences mét MSD, Aspen en Pivot Park:** In 2023 is het precies 100 jaar geleden dat Organon werd opgericht. De Osse ondernemer Van Zwanenberg wist samen met een Amsterdamse hoogleraar insuline uit slachtafval te winnen. De geboorte van het Osse life sciences-cluster was een feit. Vandaag de dag zijn MSD en Aspen de twee grootste bedrijven in Oss. In 2012 is Pivot Park opgericht, een life sciences campus gericht op farmaceutische innovatie. Hier worden onderzoeksresultaten vertaalt naar producten en productiemethoden die echt op de markt worden gebracht. Naast de al genoemde farmaceutische bedrijven, zijn in Oss ook diverse bedrijven gevestigd gespecialiseerd in verpakkingen voor medicijnen, vervoer en distributie en het ontwikkelen en leveren van medische hulpmiddelen en materialen. Oss heeft het grootste aantal banen binnen de life sciences van Nederland, wanneer we kijken naar banen bij bedrijven (dus niet naar banen bij ziekenhuizen, universiteiten of verzekeraars e.d.). Met recht dat Oss zich onderscheidt als Life Sciences-hotspot.

Stedelijk gebied: kwaliteiten

Duurzaam economisch potentieel:

- **Multimodaal ontsloten bedrijventerrein (weg, water en spoor):** In Oss zijn er ruim 40.000 banen aanwezig. Veel van deze banen zijn geconcentreerd op de industrieterreinen. De meeste terreinen (circa 500 ha) liggen aan de N329 en dus in de stad Oss. Een aantal Osse industrieterreinen is 'multimodaal ontsloten', je kunt er met verschillende vervoersmiddelen komen: via de weg, het spoor en het water. Aan de zuidzijde zijn de industrieterreinen bij knooppunt Paalgraven aangesloten op de A59 en de A50. Aan de noordkant van Oss zijn de industrieterreinen aangesloten op de Maas; een internationale hoofdvaarweg die Oss bijvoorbeeld snel verbindt met de haven van Rotterdam. In de Osse haven kunnen schepen tot vaarklasse V terecht, wat grote schepen zijn voor een binnenhaven.

Wat zegt de NOVI over het stedelijk gebied

1. Sterke en gezonde steden en regio's:
 1. Geconcentreerde verstedelijking en behoud van grote open groene ruimten tussen steden= compacte verstedelijking
 2. Samenhangende aanpak van wonen, werken, mobiliteit, gezondheid en leefomgevingskwaliteit
 3. Bouwimpuls en stedelijke transformatie: woondeal (gebaseerd op regionale woonbehoefte)
 4. Aansluiting op het groene gebied om de stad, natuurinclusief bouwen, klimaatbestendig, verbetering van luchtkwaliteit
 5. Leefomgeving bevordert een actieve gezonde levensstijl en maatschappelijke participatie
 6. Goed bereikbare steden , fietsen, OV, deelauto's
 7. Oog voor erfgoed
2. Duurzaam economisch potentieel:
 1. Duurzaam, Circulair, Kennisintensief , Internationaal
 2. Optimale (internationale) bereikbaarheid van steden en economische kerngebieden
 3. Goed vestigingsklimaat
 1. Goede werklocaties
 2. Digitalisering
 3. Energie-intensieve industrie nabij opweklocaties
 4. Grootschalig logistiek nabij corridors
3. Klimaatadaptatie en energietransitie:
 1. Waterrobuust:
 1. Ruimte voor waterveiligheidsmaatregelen
 2. Duurzaam en efficiënt beheren en gebruiken van zoet water
 2. Energie-infrastructuur geschikt voor duurzame energiebronnen
 1. Grootschalige clustering van energieproductie
 2. Zon PV op daken en gebouwen
 3. Energiebesparing, warmteplannen
 3. Waar mogelijk combineren van deze functies

Stedelijk gebied: opgaven

Sterke en gezonde stad en regio, met een compacte bouwimpuls, aansluitend op het groen in en om de stad, klimaatrobuust en een gezonde levensstijl en maatschappelijke participatie bevorderend:

- **Middelgroot vraagt om 'kwaliteit van leven':** Oss is een middelgrote stad. Juist in een middelgrote stad is de urgentie aanwezig om een adequaat voorzieningenniveau voor onze inwoners op peil te houden. De middelgrote stad onderscheidt zich van zowel de grote stad als het platteland met dorpen als een aantrekkelijke woon- en werkstad met een hoge 'quality of life'. Centrale grote opgave én kans daarbij is de inzet op transformatie en herontwikkelingen van het bestaande stedelijke weefsel. Voor de woongebieden is de hoofdoggave om aan te sluiten bij de behoeften vanuit de veranderde bevolkings- en huishoudenssamenstelling en diversiteit aan woonmilieus en functiemenging. Vanuit deze sterke woongebieden ontstaat er ook draagvlak voor stedelijke functies zoals het stadshart, aanbod aan cultuur, sport en verenigingen en voortgezet onderwijs.
- **Woningbouw impuls:** We werken aan een ondernemende woon en werkstad met ruim 100.000 inwoners. Dit leggen we vast in de Omgevingsvisie. Tot 2035 realiseren we 8200 woningen voor de eigen en regionale opgave. Met een bruisend stadshart. Met concentratie van herstructurering aan de Spoorzone. Met nieuwbouw aan de westkant van Oss en in Geffen en Ravenstein. Met ruimte voor ontwikkelaars, bouwers, particulier initiatief. Met kwaliteit die onderscheidend is. Met een aanbod voor alle inwoners, huur, koop, grondgebonden, appartement etc.

Stedelijk gebied: opgaven

Sterke en gezonde stad en regio

- **Herstructurering en verduurzaming van oude wijken/woningen:** hier ligt een stevige opgave voor onze samenleving. De gemeente is zo goed als geen eigenaar van woningen, wel van maatschappelijk vastgoed en de infrastructuur in de openbare ruimte en mede mentaal eigenaar van wijken, zie ook het onderdeel actieve samenleving. We staan hier aan het begin. In de warmtevisie denken we na over hoe we op termijn de bestaande voorraad woningen gasloos maken. In de Schadewijk staan we aan de vooravond van een renovatie van een aantal straten: oude woningen worden afgebroken en er komen nieuwe voor terug. Herstructureringen en verduurzaming heeft vele kanten: technisch, stedenbouwkundig, financieel, emotioneel.
- **Mobiliteit en bereikbaarheid:** Een belangrijke randvoorwaarde voor ontwikkeling van nieuwe woon- en werkgebieden is een goede multimodale bereikbaarheid. Voorkomen moet worden dat de wegen overbelast raken en er overlast ontstaat die voor de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van het woon- en werkklimaat van Oss. Wanneer de ontwikkeling van de bereikbaarheid niet gelijk oploopt met de toename van woon-en werklocaties, dan vormt dat de zwakste schakel. Een goede (multimodale) bereikbaarheid vormt een belangrijk vliegwiel voor het kunnen bereiken van de Osse en regionale ambities. Opgaven daarin zijn het aanpakken van de files op de A50, waarbij met name knooppunt Paalgraven een belangrijk knelpunt is, aanpassing van de spoorinfrastructuur, zoals de verdubbeling van de spoorbrug bij Ravenstein en het opheffen van gelijkvloerse kruisingen van het spoor en (fiets)straten en de studie naar de noordelijke randweg.

Stedelijk gebied: opgaven

Sterke en gezonde stad en regio

- **Sociale inclusie** Inclusie gaat om willen, kunnen en mogen meedoen in de samenleving. We kunnen er met een gerust hart vanuit gaan dat de meeste mensen graag meedoen en van betekenis *willen* zijn. Lastiger is dat veel mensen niet *mogen* meedoen, dan gaat het om uitsluiting. Dit artikel gaat over het scheppen van de omstandigheden in de fysieke leefomgeving zodat mensen daadwerkelijk *kunnen* meedoen. Momenteel staat het concept 'de inclusieve stad' op de agenda van veel overheden, ook in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen of beheer. Er zijn zelfs City Deals op ontwikkeld die zich richten op ondersteuning in relatie tot het sociaal domein, waar al jaren aan sociale inclusie wordt gewerkt. De vraag hoe je een inclusieve wijk als ruimtelijke randvoorwaarde voor inclusie kan ontwikkelen, komt nu steeds pregnanter naar voren. Toegankelijke, drempelloze voorzieningen zoals scholen, bushaltes en zorgvoorzieningen staan daarbij vaak centraal. Maar 'meedoen' gaat om meer dan toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke beperking. Het gaat bijvoorbeeld om werkgelegenheid, de mogelijkheid om andere mensen te ontmoeten of te kunnen bewegen als je geen geld voor de sportschool hebt. Om een sociaal veilige omgeving zodat kwetsbare mensen tóch de deur uit durven. Of woonzorgconcepten zodat mensen langer thuis kunnen wonen.
- **Breed aanbod onderwijs:** We zien onderwijs als een belangrijke factor om mensen in staat te stellen te participeren in de samenleving. Werk is daarvoor belangrijk, en daarmee ook een goede opleiding. Het ROC is een belangrijke partner gezien de Osse bedrijven en arbeidsmarkt. Daarnaast werken we aan een verdere samenwerking met HBO-opleidingen. De Talentencampus Oss is een inspirerende schakel tussen het onderwijs en het Osse en regionale bedrijfsleven. Onderwijs vraagt ook fysieke ruimte en biedt kansen om combinaties te maken. Een school naast een park, zodat lessen in de buitenlucht mogelijk zijn. Of ruimte voor praktijkonderwijs (na)bij bedrijven.
- We gaan op zoek naar mogelijkheden om het onderwijs ook vanuit de
- fysieke omgeving te versterken.

Stedelijk gebied: opgaven

Sterke en gezonde stad en regio

- **Actieve samenleving:** Ruimte voor de samenleving, mede eigenaar van je eigen leefomgeving, uitnodigend om de handen uit de mouwen te steken en geen last van hinderregels. Relatie inwoner- inwoner, laagdrempelig ontmoeten versterken. Co creatie met ondernemers, maatschappelijke organisaties, dorps- en wijkraden. Soms wij leidend, dan weer andere. Inwoner is geen afhankelijke burger, maar soms producent/ mede eigenaar. Duidelijk zijn over waar wij van zijn en waar de samenleving. Waar wij van zijn voortreffelijk uitvoeren, waar de samenleving van is op verzoek helpen. Versterken van samenlevingskracht, zonder het over te nemen, te bureaucratiseren. Je hoort vaak dat het in een stad anders is dan op het platteland, dat de bereidheid om actief te zijn minder is dan in de landelijke omgeving. De kracht van Oss is echter de schaalomvang die mogelijk maakt dat dorpse omgangsvormen ook in een stedelijke omgeving gebruikt worden.
- **Van specialistische zorg naar preventie in de buurt:** It takes a village to raise a child. Waarheid als een koe, maar we hebben alles wat afwijkt van onze norm uitbesteed aan professionele hulpverlening om het snel te repareren. Financieel loopt dat uit de klauwen en er ontstaat ook een samenleving die niet in staat is voor zich zelf te zorgen. En om te gaan met tegenslag. Terug naar de sociale netwerken, waar je opgroeit, je hoofd stoot, iemand je aandacht en zelfvertrouwen geeft. Lid zijn van een voetbalteam is een natuurlijke vorm van inburgeren, een lerares die je doorgrondt kan je op het rechte spoor houden, een stabiel gezin maakt omgaan met teleurstellingen eenvoudiger. Blijven we miljoenen uitgeven aan repareren achteraf of zetten we in op voorkomen en accepteren van niet-perfectie. Investeren we in ontmoeten in de eigen omgeving, investeren we in krachtige netwerken van inwoners, in kleinschaligheid, in dorpse voorzieningen in een stedelijk milieu? Dit vraagt veel van onze samenleving: van stoppen met claimgedrag tot acceptatie van iets dat afwijkt van de norm, je medeverantwoordelijk voelen voor je eigen leefomgeving. En natuurlijk zijn er grenzen voor mantelzorgers en vrijwilligers, moet je nadenken over waar de samenleving ophoudt en de professional begint.

Stedelijk gebied: opgaven

Sterke en gezonde stad en regio

- **Gezondheidsverschillen verkleinen, gezonde stad:** Steeds meer mensen wonen in de stad. De Rijksoverheid vindt het belangrijk dat inwoners van steden gezond kunnen wonen, werken en ontspannen. Hierbij horen onder andere een betere luchtkwaliteit, weinig geluidsoverlast en een slimme en gezonde inrichting van de stad. Schoner verkeer & vervoer en bijvoorbeeld fietsstraten helpen een stad gezonder te maken, Kennis over luchtkwaliteit (fijn stof), geluid en verkeer en vervoer ondersteunt overheden en andere partijen om maatregelen te nemen die de leefomgeving in de stad verbeteren. Het RIVM stelt in de rapportage 'Gezonde Leefomgeving Gezonde Mensen' dat Milieu in de top 3 van belangrijkste oorzaken van de totale ziektelast staat: "Daarnaast kan de leefomgeving een negatieve invloed hebben op gezondheid door een auto-afhankelijke inrichting, een overaanbod van ongezond eten, slechte infrastructuur voor voetgangers en fietsers, onveilige omgeving, weinig ontmoetingsruimte, slechte toegankelijkheid van gebouwen en openbare ruimte voor kwetsbare groepen, afwezigheid van natuurlijke omgeving en veel drukte. De kwaliteit van het binnenmilieu van woningen kan ook negatief bijdragen aan de gezondheid. Door de leefomgeving goed in te richten kan de gezondheid bevorderd worden. Het gaat dan bijvoorbeeld om natuur en water in de buurt, fiets- en wandelmogelijkheden, het uiterlijk en de plaatsing van gebouwen en ontmoetingsplekken in de buurt. Ook het openstellen van wijken is belangrijk.

Stedelijk gebied: opgaven

Duurzaam economisch potentieel, met goede werklocaties, optimale bereikbaarheid, circulair en kennis gedreven

- Vitale economie uitbreiding Pivot Park, ruimte voor industrie, werklocaties:

Het is van groot belang dat er voldoende aantrekkelijke locaties zijn in Oss (en de regio) voor kantoren, bedrijven en (groot)winkelbedrijven. Die locaties moeten goed aangesloten zijn op het verkeers- en vervoersnetwerk. De bedrijventerreinen zullen in 2021 nagenoeg allemaal uitgegeven zijn. Het is daarom zeer urgent dat vastgehouden wordt aan het vraaggericht ontwikkelen (vervanger cijfermatig sturen) en dat nieuwe locaties in beeld gebracht worden. Uitgaande van een sterk aanhoudende vraag, is per jaar circa 8 ha nodig, zowel grootschalig, als kleinschalig. Naast bedrijventerreinen is ook groei van Pivot Park noodzakelijk. Oss gaat bij planvorming, integraal en opgavegericht te werk. Gedacht wordt vanuit samenhang en meekoppelkansen tussen duurzaamheid, circulariteit, klimaat, energie, slimme mobiliteit, ruimtelijke kwaliteit en uiteraard de economie. Op deze wijze zullen extra hectares voor de provincie bespreekbaar zijn.

Naast nieuwe bedrijventerrein is herstructurering/herontwikkeling van bestaande terreinen van groot belang. Om toekomstbestendig te blijven en in te kunnen spelen op actuele behoeften, is hiervoor structureel aandacht nodig. Momenteel wordt bijvoorbeeld gewerkt aan Euterpelaaan.

Stedelijk gebied: opgaven

Duurzaam economisch potentieel

- **Dynamisch stadscentrum: Van winkelleegstand naar dynamisch centrum en huiskamer van Oss:** Oss werkt aan een bruisend hart, waar bezoekers uit de gemeente en de regio graag komen. Waar het prettig wonen en werken is, dicht bij de voorzieningen en met veel levendigheid. Een belangrijke strategie vormt het inzetten op een ruimtelijk compact(er) centrum, met een gevarieerder aanbod (ook cultuur en wonen) in een eigen, authentieke sfeer waarbij aandacht is voor verduurzaming met groen. Het Walkwartier is hierin een belangrijke stap. De grootste uitdaging is, naast het terugdringen van de leegstand, om levendigheid te creëren. Om hierop goed in te kunnen spelen, is op zijn minst een nauwe samenwerking vereist tussen vastgoedeigenaren, ondernemers en de gemeente. Deze uitdaging is een gezamenlijke uitdaging, waarbij transformatie van gebieden aan de orde kan komen.
- **Spoorzone Oss:** Dwars door het stedelijk gebied loopt de spoorlijn Roosendaal-'s Hertogenbosch-Oss-Nijmegen-Zwolle. Deze snijdt de stad Oss en Berghem als het ware door midden. Langs het spoor liggen verschillende opgaven en projecten die om een samenhangende transformatie vragen; de "Spoorzone", een lint herontwikkelingslocaties aan de Noord- en Zuidzijde van het spoor vanaf de Euterpelaan/station Oss-West tot en met het stationsgebied/Oss-centrum (inclusief locatie Golfbad en Raadhuislaan). Deze transformatie kan ook dienen voor het opheffen van spoorse doorsnijdingen, waardoor de veiligheid en de doorstroming van het verkeer verbetert.

Stedelijk gebied: opgaven

Klimaatadaptatie en energietransitie

- **Energiebesparing, warmtetransitie:** Voor de klimaatopgave is de transitie naar een duurzaam energiesysteem van groot belang. Vanuit rijksbeleid is de doelstelling gesteld om in 2050 CO₂-neutraal te zijn; de gemeente Oss wil dat daartoe in de hele gemeente in 2030 voor 0,93PJ aan duurzame energie wordt opgewekt, 11% aan energiebesparing ten opzichte van 2017 en 8.000 aardgasvrije woningen. De energietransitie moet bijdragen aan deze doelstelling, maar ook maatregelen zoals de CO₂-heffing, de verduurzaming van de landbouw en duurzame mobiliteit moeten dit doen. De energietransitie zet enerzijds in op energiebesparing en anderzijds op duurzame energieopwekking.
- **Waterberging en hittestress:** Het klimaat verandert. We willen bestand zijn tegen overlast door heviger regenval, extremere hitte en langdurige droogte periodes. We geven daarmee invulling aan het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (landelijke koepelafspraak). Onze inzet is voornamelijk gericht op meer aandacht en ruimte voor water en groen en goede afwegingen van klimaatrobustheid bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Dat betekent meer ruimte voor regenwater, ruimte en waardering voor groen en met name bomen, en anders bouwen, inrichten en beheren.

Stedelijk gebied: opgaven

- **Netwerkstad:**

- Oss vormt een belangrijke schakel in het (inter)nationale stedelijke netwerk zoals geduid in de NOVI en is goed bereikbaar vanuit andere economische kerngebieden (Randstad, Brainport, KAN, Food Valley) en Duitsland, door haar ligging op een knooppunt van snelwegen en aan de Maas. Oss is de grootste van de M7 (7 middelgrote Brabantse steden) en heeft daardoor een schakel-functie naar de B5 (5 grote Brabantse steden). Oss heeft deze sterke positie mede te danken aan het doorzettingsvermogen, het ondernemerschap en de gemeenschapszin van de Ossenaars!
- Oss onderstreept de randvoorwaarden zoals die ook in de NOVI benoemd worden: een uitstekend ruimtelijk-economisch netwerk en vestigingsklimaat met ruimte voor ondernemen, innovatie, experimenten en kennisontwikkeling, optimale (internationale) bereikbaarheid, een aantrekkelijke, groene, veilige en gezonde leefomgeving, een adequaat functionerende arbeidsmarkt en een op de vraag afgestemd aanbod van ruimte voor bedrijvigheid.

- **Bereikbaarheid als zwakke schakel en vliegwiel (Mobiliteit en parkeren)**

Een belangrijke randvoorwaarde voor ontwikkeling van nieuwe woon- en werkgebieden is een goede multimodale bereikbaarheid. Voorkomen moet worden dat de wegen overbelast raken en overlast ontstaat die zijn weerslag heeft op de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van het woon- en werkklimaat van Oss. Wanneer de ontwikkeling van de bereikbaarheid niet gelijk oploopt met de toename van woon-en werklocaties, dan vormt dat de zwakste schakel. Een goede multimodale bereikbaarheid vormt een belangrijk vliegwiel voor het kunnen bereiken van de Osse en regionale ambities. Belangrijke projecten hiervoor zijn:

- Realisatie van de randweg 'om de west', noodzakelijk voor een goede ontsluiting en bereikbaarheid van de nieuwe woon- en werklocaties;
- Verschillende (deel)projecten in het kader van de MIRT A50 gericht op het aanpakken van de files op de A50, waarbij met name knooppunt Paalgraven een belangrijk knelpunt is;
- Aanpassing van de spoorinfrastructuur, zoals de verdubbeling van de spoorbrug bij Ravenstein en verplaatsing van de treinstations van Oss-West en Ravenstein ten behoeve van ontwikkelingen in de stationsomgeving. Deze projecten zijn ook opgaven in MIRT verband. Ook het opheffen van gelijkvloerse kruisingen van het spoor en (fiets)straten is een wens.

NOVI en POVI: Opgaven voor stadjes en kernen

1. NOVI- opgave: Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijke gebied : Vitaal platteland om te werken, wonen en recreëren, In balans met natuurlijke systemen en ontwikkelingen , Gaat niet ten koste van landschappelijke kwaliteiten, Versterken, beschermen of ontwikkelen van unieke landschapskwaliteiten (en cultuurhistorische waarden): natuurinclusief ontwerpen
 1. We gaan aan de slag met het uitwerken van de eigen identiteit en richten ons op de opgave vitaliteit, aantrekkelijk wonen en voorzieningen
2. NOVI en POVI: Klimaatadaptatie en energietransitie:
 1. Waterrobuust: Ruimte voor waterveiligheidsmaatregelen, Duurzaam en efficiënt beheren en gebruiken van zoet water
 1. De waterbergingsmaatregelen vallen onder het project Meanderende Maas , dijkversterking heeft invloed op de kernen op de Oeverwal en komt aan de orde in de opgave relatie met het buitengebied
 2. Energie-infrastructuur geschikt voor duurzame energiebonnen: Energieneutrale gebouwde omgeving: Zon PV op daken en gebouwen, Energiebesparing, Terugdringen energiegebruik bij vervoer, Warmteplannen , Waar mogelijk combineren van deze functies
 1. De energieopgave is expliciet benoemd
3. Veiligheid, gezondheid en omgevingskwaliteit: Grondwaterbescherming, bodemkwaliteit, wezenlijke provinciale aardkundig waardevolle gebieden beschermen, archeologie beschermen Roadmap voor het landschap maken, natuurnetwerk, landschapsbeheer, Natura 2000
 1. De erfgoed kwaliteiten zijn benoemd en de opgave hieromtrent ook
4. NOVI: Gezonde steden en regio's: Geconcentreerde verstedelijking en behoud van grote open groene ruimten tussen steden= compacte verstedelijking; Samenhangende aanpak van wonen, werken, mobiliteit, gezondheid en leefomgevingskwaliteit; Bouwimpuls en stedelijke transformatie: woondeal (gebaseerd op regionale woonbehoefte)
 1. In de beschrijving van stadjes en kernen wordt een onderscheid gemaakt tot de kernen rondom het spoor met een verstedelijkingsopgave en de kernen op de Oeverwal

Kracht van stadjes en Kernen: Identiteit

"....is ons on't hart gelêge.."

In de kernen is sprake van een groepsidentiteit, die verbindt en onderscheidt. Het gaat vaak om een gemeenschap met sociale samenhang, die wordt versterkt door ontmoetingen en positieve emoties. Samen doelen stellen bevordert de samenhang, wat nodig is als je meer op elkaar bent aangewezen.

Just de diversiteit en de eigenheid is cultuurhistorisch van belang en geeft een basis voor een eigen ontwikkelingsrichting voor de toekomst, gemoderniseerd, aangepast aan de wensen en behoeften van nu met speelse verwijzingen naar het verleden.

De identiteit gaan we expliciet met de inwoners zelf beschrijven

Verschillende methodes:

Fotomethode (met een camera het dorp in om specifieke plekken vastte leggen)

Huiskamerdiscussie ahv. Een voorwerp

(Historische) excursie: verhalen en gebeurtenissen

Speeddate: dorpsinwoners interviewen elkaar

De dorpsraden krijgen een rol, de dorps coördinator regisseert

We benaderen studenten/jongeren uit de kernen om dit te begeleiden

Stadjes en kernen: algemene kwaliteiten

- De woonomgeving in een dorp is ruimer van opzet dan in een stad; huis en tuin zijn groter en ook de ruimte in de buurt is groener.
- Mensen zijn meer op elkaar aangewezen en kennen elkaar, ze zetten samen de schouders eronder.
- We onderscheiden de wat grotere kernen met een supermarkt, basisschool, voetbalclub etc. die voor de omliggende kernen het natuurlijke centrum zijn. Het betreft kernen van 2800-10.000 inwoners. In het verleden stond hier ook het gemeentehuis. Het gaat dan om Berghem, Geffen, Lith, Ravenstein en Herpen.
- Daarnaast zijn de veel kleinere kernen (van 60-1680) als Keent, Overlangel, Neerloen, Koolwijk, Neerlangel, Demen, Dieden, Deursen, Dennenburg, Haren, Huisseling, Macharen, Megen, Teeffelen, Oijen, Lithoijen, Maren-Kessel en 't Wild die slechts enkele of geen voorzieningen hebben.

Stadjes en kernen: algemene kwaliteiten

- De Maas is bepalend voor de meeste kernen van Oss. Doordat er naar het Noorden alleen pontjes zijn is er een natuurlijke oriëntatie gericht op Oss, waar al sinds de late Middeleeuwen de markt is.
- De kernen van 't Wild tot Keent zijn gelegen tussen de uiterwaarden en de diepe kommen, waarin klei is afgezet op de hoger gelegen oeverwal. De dijk is hier een belangrijke verbinding. Herpen, Haren en Geffen liggen in het komgebied en zijn omgeven door weilanden. Alle kernen zijn nauw verbonden met het buitengebied.
- Berghem ligt op de dekzandrand en heeft door de woningbouw een groeispurt gemaakt naar ca. 10.000 inwoners en is daarmee de grootste kern na de kern Oss.
- De kernen aan de Maas hebben veelal een lange geschiedenis, stammend vanuit vroege nederzettingen. Zo zijn er in Lith al bewoningssporen van 700 v Chr. In de Romeinse tijd was er bij Neerloon al een doorwaardbare plaats bij de Maas. Er is sprake van grote archeologische waarde (vondsten en vindplaatsen) en de verwachting van het aanwezig zijn van onbekende archeologische waarden in de ondergrond.
- De vestingstadjes van Ravenstein en Megen maakten deel uit van de Zuiderwaterlinie.
- De kernen hebben zich verschillend ontwikkeld: De vrijstaat Ravenstein en het Graafschap Megen bleven lang buiten de Republiek, door de banden van Lith met Luik was ook daar tot 1671 het katholieke geloof veilig. Ruwweg kan gezegd worden dat dit gebied de katholieke vrijplaats was tot ver na de tachtigjarige oorlog, wat zich uit in talloze kerken, kloosters en kapelletjes.
- We vinden in de kernen Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, beschermde stads- en dorpsgezichten en provinciale complexen van cultuurhistorische belang (kasteel Oijen en Klooster Soeterbeeck).

- Op de foto vondsten uit de Romeinse tijd bij Kessel in de Maas

Stadjes en Kernen: opgave vitaliteit

We zien twee bewegingen: de ene is dat leefbaarheid onder druk lijkt te komen doordat de draagkracht voor de traditionele voorzieningen in kleine gemeenschappen onder druk in kleine kernen (buurtschappen en dorpen tot ca. 5.000 inwoners) door ontwikkelingen van de laatste jaren die elkaar soms ook nog beïnvloeden en versterken. Enkele voorbeelden:

- Kleinere gezinnen, minder kinderen ('**ontgroening**') en dus minder kinderen voor de dorpsscholen, die daardoor soms door het minimumaantal (dreigen te) zakken en/of problemen krijgen met de kwaliteit; minder jeugdleden voor de verenigingen.
- Meer ouderen ('**vergrijzing**') die tevens steeds ouder worden ('dubbele vergrijzing'). Ouderen willen het liefst zo lang mogelijk in hun eigen huis blijven wonen, of anders in een kleinschalige woonzorg-voorziening in het eigen dorp, maar daar zijn de (**ondersteunende**) **voorzieningen niet altijd aanwezig**.
- **Gebrek aan betaalbare woningen voor starters, gezinnen en/of ouderen**, waardoor die gedwongen worden naar een grotere buurplaats te vertrekken, met negatieve gevolgen voor de populaties van de basisscholen en het verenigingsleven, waardoor hun voortbestaan onder druk kan komen te staan.
- **Voorzieningen staan onder druk** door afnemend inwonertal ('krimp') en inwoners die hun inkopen in de grotere kernen doen. Met als gevolg (dreigende) sluiting van scholen, dorpshuizen, winkels en andere voorzieningen.

Aan de andere kant zien we dat mensen van buiten bewust kiezen voor de kleine kern als woonomgeving, omdat er zich nieuwe mogelijkheden aandienen zoals deelauto's, internet, thuisbezorgen van levensmiddelen (in combinatie met de diepvrieskist) en andere inkopen en digitale consultatie in de zorg.

Leefbaarheid is de mate waarin de omgeving aansluit bij de eisen en wensen die er door de mens aan worden gesteld

Stadjes en kernen: opgave aantrekkelijk wonen

- De woonvisie geeft de stip op de horizon: Wonen is een eerste levensbehoefte. Een fijne woning, die past bij je leefstijl of levensfase is onmisbaar voor een prettig, stabiel en zo 'eigen' mogelijk leven. De gemeente zet zich daarom in voorbehoud en versterking van de in Oss relatief gezonde woningmarkt. We zorgen voor een goed en divers woningaanbod. Oss is een veelzijdige gemeente met een veelzijdige woningvoorraad. De historische kerkdorpen aan de Maas, de landelijke kernen hebben hier een rol in. We werken aan een goede woningmarkt en voorraad met een diversiteit aan woonmilieus.
- In Oss is voor iedereen een passend en duurzaam (t)huis dat voldoet aan de wensen en behoeften.
- We hebben aandacht voor de woonomgeving met een woningvoorraad, die aansluit bij de behoeften en wensen van de bewoners. De woningen zijn duurzaam en toekomstbestendig.
- Een (t)huis van alle groepen inwoners. Aandacht voor de groep kwetsbare inwoners met een zorgbehoefte, die in de toekomst in een reguliere woning moet blijven wonen.
- Oss wil in regionaal opzicht de woonfunctie versterken. Dit betekent het ontwikkelen van goede woonmilieus voor de inwoners van Oss, maar ook voor de behoefte vanuit de regio. Onze ambitie is daarbij om de woningbouw te versnellen.

Stadjes en kernen: opgave aantrekkelijk wonen

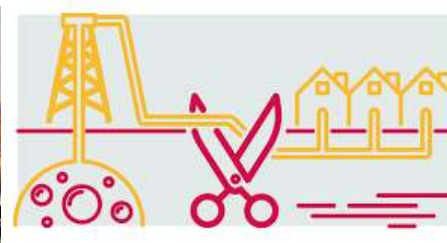
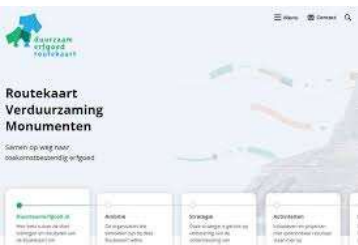
- Uitgangspunt voor woningbouw is meervoudig en zorgvuldig ruimtegebruik.
- De identiteit, maat en schaal van kernen zijn uitgangspunt bij de bouwopgave in de kernen aan de Maasrand. De kernen op het dekzandgebied en langs de spoorlijn hebben ruimte voor meer groei.
- Voor de kleine stadjes en kernen maken we woningbouwplannen op maat, passend bij de maat en schaal de kern met voorkeur voor inbreiding, herstructureren en transformeren. Het woningbouwprogramma richt zich conform de Woonvisie op kleinere huishoudens (ouderen en starters) en lage inkomens. Het gaat zowel om nieuwbouw als om transformatie van de bestaande woningvoorraad.
- Door de identiteit van de kern te betrekken bij de woningbouw ontstaat er in de gemeente een breed palet aan woonmilieus.
- De ontwikkelzone van Oss voor extra woningbouw ligt langs de spoorlijn op het dekzandgebied. Dit betekent dat Geffen en Ravenstein een woningbouwimpuls kunnen krijgen, die groter is dan de eigen behoefte vanwege de invloed van de woningbehoefte van mensen uit Nijmegen en Den Bosch.

Stadjes en kernen: opgave duurzame energie

- Oss heeft in 2050 de opgave om energieneutraal te zijn. Naast de grootschalige energieopwekking in het buitengebied heeft iedereen de opgave om energie te besparen en zelf voor energievoorzieningen te zorgen in de eigen woonomgeving
 - Investeren in isolatie van panden
 - Het betreft gasloze nieuwbouw
 - Investeren in energiezuinigheid (bijv. LED verlichting)
 - Investeren in zonnepanelen
- Daarnaast is er behoefte aan energiebesparing in mobiliteit. De opkomst van de elektrische fiets biedt hier uitkomst. Ook elektrische auto's in combinatie met zonnepanelen en deelvervoer bieden hier een ontwikkelrichting. Dit betekent iets voor de infrastructuur mbt. Laadpalen
- Met betrekking tot gemeenschapsgebouwen is er een extra opgave en is bewustzijn belangrijk (denk aan het opwarmen van de kerk).
- Bewust omgaan met energie is een combinatie van bewustzijn en gedrag, technische en financiële mogelijkheden en de bereidheid en kennis om over te gaan tot actie
- Bij de uitwerking van de gebiedsvisie zal met de inwoners dit gesprek nadrukkelijk gevoerd worden.

Stadjes en kernen: opgave voorzieningen

- In de omgevingsvisie gaan we werken met drie schalen. De directe leefomgeving (kern, buurt) en een stap verder weg; het centrum van de gemeente en de regio. Wij zien een onderscheid tussen de grote en kleine kernen, waarbij de grote kernen samen met de kleine kernen in hun omgeving een uitgebreide leefgemeenschap vormen, daar waar de kleine kern de voorzieningen niet heeft. De centrale gespecialiseerde voorzieningen zullen zoveel mogelijk in de centrale kern Oss zijn.
- Bij grote investeringen in voorzieningen wordt nadrukkelijk het gesprek gevoerd over haalbaarheid van investering en exploitatie. Hoewel gebouwen vaak een gemeentelijke component hebben, is de exploitatie vaak in handen van verenigingen. Of heeft een schoolbestuur de verantwoordelijkheid een goede school overeind te houden. Samen gaan we het gesprek aan. Dit heeft bijv. in Lith geleid tot een multifunctionele accommodatie van school, buurthuis en bibliotheek. Op andere plekken zijn de jeugdelftallen voor voetbal gecombineerd.
- We hebben er nadrukkelijk oog voor, dat voor ontmoeten niet altijd “steen” nodig is

PEEL, EDUCATIE, & ONTMOETINGS PARK SCHRIJVERKE HERPEN

Stadjes en kernen: opgave ontsluiting

- De ontsluiting naar het Noorden wordt sterk bepaald door de rivier de Maas. Er is 1 brug bij Ravenstein. In het verleden werd gesproken over het afmaken van de as Tiel –Oss met een brug bij Megen. Op dit moment zijn er (nog) veerponten Maren-Kessel, Lith, Oijen, en twee in Megen. Daarnaast zijn er voet en fietsveren in de zomer bij Ravenstein en Demen. Bij veranderende financiering ligt hier een risico.
- De dorpenweg verbindt de Maaskernen. Door de congestie op Paalgraven wordt deze ook gebruikt door het verkeer van de Haven naar de afslag Ravenstein –A50.
- De inwoners van de dorpen zijn voor school, werk en vele faciliteiten aangewezen op Oss. Een goede en veilige fietsverbinding is van belang.
- Veelal hebben de mensen in de kernen een auto. Het openbaar vervoer wordt ingevuld met buurtbussen. Ook in de kernen is een goede digitale ontsluiting van belang. Gestreefd wordt naar volledige dekking van glasvezel.
- Verder moet er nagedacht worden over het toegenomen toeristisch verkeer.

Stadjes en kernen: opgave erfgoed

De meeste kernen en stadjes hebben een rijk verleden. Dit uit zich in erfgoed variërend van (heren)boerderijen, graven, kerken, kloosters, kapellen, torens, molens tot industrieel erfgoed en woonhuizen.

- Erfgoed maakt onderdeel uit van de identiteit
- Welk erfgoed moet beschermd worden?
- Hoe wordt het behouden en verduurzaamd?
- Hoe geven we het een functie?
- Betrekken van heemkundekringen en jongeren

Stadjes en Kernen: opgave relatie met het buitengebied

Het buitengebied heeft eigen karakteristieken als agrarisch productiegebied, toekomstig energieproductiegebied, polder/weidevogelgebied, bos/recreatie en natuurgebied, water. Er is een symbiose met de dorpen, die door het buitengebied omsloten worden.

De meeste kernen liggen in de nabijheid van de Maas, van oudsher op hoger gelegen gebieden (oeverwal) : in verband met overstromingsrisico's en waterveiligheid wordt gewerkt aan waterberging en dijkverhoging in het traject Meanderende Maas:

- Is Meanderende Maas voldoende of zijn er nog andere plekken?
- Wat betekent dit voor de inwoners/ruimte
- Hoe gebruiken/beleven inwoners het buitengebied?
- Is er ruimte voor recreatie en toerisme? Hoe gaan we om met de spanning tussen recreatie en rust op de dijk? Is Herperduin bedoeld voor natuur, eigen recreatie of toerisme?
- Is er sprake van overlast vanuit het buitengebied bijv. op gebied van fijnstof, geur, licht, geluid, gezondheid? Heeft dit gevolgen voor ontwikkelingen in buitengebied en woonkern (bijv. afstandscriteria (wettelijk en bovenwettelijk) etc.)

Processtappen vervolg

- Bespreken in raadswerkgroep
- Bespreken in college (heidag 3 februari)
aanpassen/aanvullen
- Bespreking in opiniecommissie (4 maart)
- Voor buitengebied verwerking/uitwerking in concept-
gebiedsvisie
- Voor stedelijk gebied en kernen verwerking/uitwerking in
discussienotitie.